

РЕЦЕНЗИЯ

на Мария Фъртунова,

участник в конкурс за редовен доцент по 3.1. социология, антропология и
науки за културата (социология),

обявен в Държавен вестник бр. 52/10.07.2012 г. за нуждите на ЮЗУ „Неофит
Рилски“, Благоевград

Рецензент: проф. д.с.н. Димитър Димитров

Рецензията е разработена според нормативните изисквания на ЮЗУ
„Неофит Рилски“, Благоевград.

I. Кратки биографични данни за кандидата

Единственият участник в конкурса е д-р Мария Фъртунова. Тя е родена на 09.06.1960 г. и в момента работи като директор на дирекция „Висше образование на МОНМ. Притежава образователната и научна степен „доктор“, владее отлично руски език, а английски – на средно ниво. Заемала е редица отговорни постове като главен експерт в системата на МОН в периода от 2000 до 2005 г., както и до момента. Като преподавател има лекционни курсове и води семинарни занятия в ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград. Най-общо може да се каже, че кандидатът умело съчетава административната с преподавателската дейност, което го прави пълноценен участник в обявения конкурс.

II. Характеристика на научната и научно-приложна продукция на кандидата

В обявения конкурс д-р Мария Фъртунова участва с: „Висше образование и пазар на труда – дилеми и алтернативи“ – монография, 2012 г. (111 с.); „Култура на предприемачеството“ - учебно пособие за висши училища, 2011 г. (119 с.); „Албум България“ – автор на текстове и снимки, 2000 г. (319 с.); „България: илюстрирана карта“, 1999 г.; Review of the impact of technology – enhanced learning on roles and practices in Higher Education: ДЗО.2.1 (Final), 86 p, EC, DJNFSO 2005 – в съавторство с: Sara Price, Martin Oliver и др. По-важните статии, с които кандидатът участва в конкурса, са: „За културната среда на предприемачеството“, сп. Социология и икономика, 2012, № 2, с.83-86; Многообразие и различия във външното и вътрешното осигуряване на качествата на висшето образование в европейските страни; Многообразие в единството, 2011, № 1, с. 400-408; Качеството на висшето образование – европейски акценти, Втора национална конференция с международно участие, Качество на висшето образование в България – проблеми и перспективи, Сборник доклади, т.1, 2009 (13-18 с.); Програма за модернизиране на европейските университети и предизвикателства пред висшето образование в България – Пленарен доклад, Научни трудове РУ „А. Кънчев, 2008, т. 47, серия 5.1, с.7-15; В съавторство с Белоев, Хр., Н. Михайлов, С. Смрикарова „Русенский университет „Ангел Кънчев“ и интеграционните процеси в европейском образовательном пространстве“, Материали международной конференции, Санкт-Петербург, 2008, с.18-25; В съавторство с Н. Станчева и Д. Станчев, Необходимост от национални стандарти за качествено обучение във висшите училища, Управление и устойчиво развитие, 2007, № 3-4, с.284-287; Относно изискванията на потребителите към подготовката на висши кадри, Е. Добрева, М. Фъртунова, Д. Станчев, Управление и устойчиво развитие, 3-4, 2007; В съавторство с N. Stancheva, D. Bekana, T. Delikostov, D. Stanchev: Needed conditions for guarantee of quality higher education, Zbornik zadovanauchnost rucnogskupa JERMES, 06, Banjaluka, 2006, p.55-58; За информационната култура на

предприемача като потенциал за неговото развитие, International conference "Management and Engineering", 2005, June, p. 313-316; Р. Кючуков, Н. Станчева, Д. Станчев, М. Фъртунова, Състояние и проблеми на университетските системи за качеството на висшето образование, Научни трудове „А. Кънчев“, 2005, т. 44, 4; Относно системите за осигуряване качеството на висшето образование в съавторство с: Н. Станчева, Д. Станчев, Р. Кючуков, Tzans Motauto, 05, Twelvel nternational Scientific – technical Conference – 23-25 November 2005 V. Tarnovo; PS_VI_28. Посочените монография, учебно пособие, статии и доклади от научни конференции отговарят на изискванията за научни публикации. Повечето от тях са публикувани в реномирани списания и сборници от научни конференции. Някои от публикациите, както се вижда, са на английски и руски език. Посочените до тук публикации се приемат от нас за рецензиране.

III. Основни приноси в науката, научно-приложната и преподавателската дейност на кандидата

Анализът на представените за рецензиране публикации на участниците в конкурса показват, че основните приноси в тях трябва да се търсят в следните направления: качество на висшето образование; висшето образование и пазарът на труда; предизвикателства пред висшето образование в България; култура на предприемачеството – информационна култура и условия за реализиране на предприемачите. Следвайки изискванията на законодателя ще представя приносите според техния характер и област на реализация.

- Като отчитам влиянието на съвременния опит за изграждане на единна национална система за качество на образованието, кандидатът успешно и аргументирано защитава тезата, че „осигуряването и поддържането на качеството е задължение на самите висши училища. Фактическото доказване на системата и постигнатото ниво на качеството на образованието става от външни независими организации“. Тази теза далеч не

омаловажава ролята и значението на Националната агенция за оценка и акредитация (НАОА) на висшите училища и нейната двустепенна структура: институционална и програмна акредитация. В материалите и изискванията, разработени от НАОА, са разкрити както подходите за осигуряване на качеството, така и приоритетите, свързани с изграждането на стандартите от серията ISO 9000. Особено значение, определен принос в изследването на качеството на образованието имат направените предложения от кандидата за изграждане на Програма за национално интегриране при въвеждането на усъвършенствани университетски системи за управление на качеството на образование. Посочените приноси бих отнесъл към раздела – „доказване с нови средства на съществени страни на вече съществуващи научни области, проблеми, теории, хипотези и др.“ (Публикациите, в които се съдържат приносите са под следните номера от списъка на публикациите №№ 7, 8, 9, 10, 11, 15, 16).

- Специално внимание в изследователската работа на кандидата се отделя на изискванията на потребителите към подготовката на висшите кадри. Защитена е тезата, че „целта, която трябва да се постигне при управлението на качеството се дефинира от гледна точка на потребителя на образователни услуги. Потребителите на тези услуги са фирмите, държавата, обществото и студентите“. Удовлетвореността на клиента е общоприето определение за качеството (вж. публ. № 12).
- Като анализира програмите за обучение на определени европейски университети, кандидатът обоснова извежда приоритетите и предизвикателствата пред висшето образование в България. Убедено звучи тезата, че при разработването на Стратегията за развитие на висшето образование в България трябва да формулираме като един от

основните приоритети нарастващата роля на висшите училища в развитието на науката и икономиката за постигане на устойчиво развитие в условията на глобализацията (вж. публ. № 9).

- Анализът на връзката между висшето образование и пазара на труда, проследена с помощта на богат, емпиричен материал от социологически изследвания и данни на националната статистика, е позволил на кандидата да защити няколко основни тези:
 - Първата е свързана с основната цел на висшето образование – да подготвя висококвалифицирани специалисти за развитието на науката и културата и реализирането на тези кадри. Посочени са несъответствията между търсенето и предлагането на учения и компетенции на пазара на труда, причините за тяхното възникване.
 - Втората е свързана с националните измерения на пазара на труда, посочени са основните тенденции в заетостта, като се набляга на факта, че „е сменена концепцията за заетост от гарантирана към ефективна заетост“.
 - Третата е свързана с прилагането на нова иновационна стратегия и финансови инструменти, които все още не оказват необходимото влияние върху технологичното обновление за постигането на ново качество на труда и работната сила, без които е невъзможно осигуряването на икономически растеж и икономическо развитие. Тезите са защитени в монографията под № 1 в списъка на публикациите и се отнасят към областта: получаване и доказване на нови факти.

- Защитена е тезата, че информационната култура на предприемача като една от съставните части на общата култура на предприемаческата организация е свързана със социалната природа на човека и е продукт на неговите разнообразни творчески способности (вж. публ. № 14).
- Другата, успешно защитена теза, е, че „културата на предприемачеството означава, че самостоятелността и икономическата свобода на предприемаческата дейност противоречат на своеволието и неоправданата инициатива. Направеният анализ на състава на културната среда потвърждава тази теза (вж. публ. №№ 6, 2).

Участникът в конкурса има сериозен опит в преподаването на изследваните от него проблеми. По-важните курсове, които изнася отговарят на изискванията за участие в конкурса.

- От 04.2005 г. до сега, изнася курсове лекции по дисциплините: Култура на предприемачеството и Социология на културата в: СУ „Св. Кл. Охридски“, Факултет по журналистика и масови комуникации и ЮЗУ „Неофит Рилски“, Факултет по философия.
- От 2002 до 2008 г. изнася лекции по дисциплините: Социология на културата и Връзки с обществеността в Техническия университет – София.

IV. Критични бележки и препоръки

Ще посоча само две препоръки, които имат по-общ характер, но са важни от методическа гледна точка. Необходимо е да се дават повече сведения за представителността на информацията, за нейната валидност не само, когато се използват данни от емпирични социологически изследвания, но и когато се използват такива от Националната статистика. Втората

препоръка е свързана с по-пълно представяне на опита на другите европейски страни в областта на качеството на образованието и възможностите за неговото използване в нашите условия.

V. Заключение

Като имам предвид характера на представените научни публикации, изведените приноси и опита на кандидата както в изследователската практика, така и в преподавателската дейност, предлагам на уважаемите членове на научното жури да приемат моята положителна оценка на кандидата – д-р Мария Фъртунова, за академичната длъжност „доцент“, обявен от ЮУ „Неофит Рилски“, Благоевград.

17.10.2012 г.

гр. София

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. д.с.н. Д. Димитров)